

SCHOOL EN LEVEN.

WEEKBLAD

VOOR OPVOEDING EN ONDERWIJS IN SCHOOL EN HUISGEZIN,

ONDER REDACTIE VAN

Verschijnt elken Donderdag.

JAN LIGTHART EN R. CASIMIR.

Advertentiën 15 cent per regel.

Te Groningen bij J. B. WOLTERS.

Redactie-adres:
Tullingshstraat 4, 's-Gravenhage.

Prijs per jaargang van 52 nummers met
wetenschappelijk bijblad fr. p. / 3,90.

EEN ROOF GEPLEEGD,

door

NANNIE v. WEHL.

In lang hadden we niet op ons oude plekje gezeten. Twintig jaren lang was het ons plekje geweest, waar we vroeger kwamen stoeien en dartelen, of afbuitelen van de duinhelling en later kwamen uitrusten van de vermoenissen, waarmee de verre stad ons geslagen had.

En nu, nu we er in lang niet geweest waren, brak opeens een nieuw tijdperk aan, dat van leven in oude herinneringen.

We wisselden onze „weet je 't nog?" 's, en waar ons geheugen ons in de steek liet bij te ver doordringen, daar voltooiden onze moeders 't, die ons weer aan de duinhelling zagen spelen, kleine kleutertjes van twee, drie, vier jaar.

„En dan liep jij daar met zoo'n dikke stok en dan zongen we, op zoo'n dreuntje: „ouwe vader Piepestok — weet je 't nog wel?"

„Ja, en dan moest grootmoeder opzeggen van: „Iliarentanon — kisjappela carbincarba — ilalletalasjass — aveksommasjencarbien."

We lachten allen, met een zacht lachje van blijde herkenning — daar waren ze weer, de oude deuntjes, de onzinnige deuntjes — maar die voor onze geestjes tooverpaleizen bouwden, paleizen, geheimzinnig als oude ruïnen bij maneschijn, weelderig als Moorsche vrouwenvertrekken, ontzaggelijk van uitgestrektheid als Memphis' Labyrinth.

Ik vlijde me neer tegen de duinhelling, om ongestoord de betoovering der oude herinneringen te ondergaan.

„Al onder de uileboomen

Daar ligt een Engelsch schip

De Franschen zijn gekomen

Ze zijn zoo rijk als ik."

Nee, ik voelde mijn illusie niet verbleeken, door dien nuchteren slotregel: „Ze zijn zoo rijk als ik" — want dien negeerde ik. Alles wat nuchter is en gewoon aan de oude liedjes, dat negeerde ik. Maar nog rijst het machtige tafreel voor mijn oogen op, dat ik vóór twintig

jaar aanschouwde, als dit liedje me werd voorgezongen: Een oever met hoogstammig geboomte, een schip reusachtig van afmetingen, gewoel van kleurig gekleede menschen, waarvan ik niet één gestalte duidelijk onderscheidde, doch waardoor den indruk van levendigheid, van drukke kleurschakeering juist verhoogd werd.

„Torentje, torentje kluiten.

Wat zit er in, een gouden ring."

Daar staat 't heerlijk bouwwerk, en al zijn reusachtigheid is noodig om den schat te bewaren: den gouden ring. O! door te dringen tot dat kleine ruimtetje in de ontzaglijke torenruimte, dat den gouden ring bevat!

Ik dank haar, die mij 't „Torentje torentje kluiten" voorzong.

Want zij stelde mij in staat Maeterlincks „Vieilles Chansons" te begrijpen:

„Les trois sœurs aveugles

(Espérons encore)

Les trois sœurs aveugles

Ont leur lampe d'or.

of:

Les sept filles d'Orlamonde

Quand la fée est morte

Les sept filles d'Orlamonde

Ont cherché les portes.

Lees deze versjes eens heelemaal, en zeg me, of ge er met uw verstand iets van begrijpt. — Ik heb erom hooren lachen, en hooren zeggen, dat er geen kunst aan is, iets te maken, wat niemand begrijpt.

O, de dwazen, de armen, die verstand alleen hebben! Nee, zij komen er niet. *Mijn* verstand begrijpt er niets van en ik kan 't dus niemand uitleggen. Alsof begrijpen van een vers, koel — kalm — plukkend begrijpen het genot geeft! De Vieilles chansons moeten gevoeld worden — ach neen, zij moeten niet *gevoeld* worden ook, dat is het woord niet. — Heb je weleens op een hoog duin gestaan in een stillen zomernacht, als de maan aan den hemel dreef en het woud in de dalen der duinen je een wolk van geuren toezond, die je inademde met gansch je borst?

Zooals daar je lichaam staat tegenover den leven- en

krachtbrengende wolk van geuren, zoo moet je ziel staan, tegenover het aroom der Vieilles Chansons.

En dat kan je alleen maar, als een grootmoeder, als een oudtante vroeger, heel vroeg reeds, je kleine zieltje hebben bewierookt met den mystieken wierook der oude, oude deuntjes.

O, ons aller- allerliefste deuntje! Dat was het deuntje, zangerig opgezegd door onze grootmoeder, waarvan zij, noch wij iets begrepen, daar zij niet eens wist, dat 't Fransch was: „iliavetunom, kisappela — karbincarba — ilalletalasjasse — avek som masjiencarbien.

Hieraan niets nuchters, dus niets te negeren! 't Liet onze verbeelding vrij spel. Ik voor mij, ik dacht bij 't hooren van die zangerige, exotische klanken altijd aan een tuin met bloembedden, vol vreemde, kleurige bloemen, in een halven schemer.

En zoo heb ik er tal gekend, tal, die mijn ziel voedden — er een Paradijs voor opbouwden, waarin ik ongestoord kon dwalen in de uren vóór ik slapen ging, waaraan ik nu nog met genot terug kan denken, wenschend, dat weer de volle betoovering der oude deuntjes over mij kon komen.

Lieve kleine kindertjes van deze tijden, kindertjes van jonge, en ook moderne moedertjes, kindertjes, toevertrouwd aan zorgvuldig opgeleide kinderjuffrouwen, of gestuurd naar model-bewaarscholen, kent uw zieltje de zoete bekoring der oude deuntjes?

Ik nam laatst mijn studiekarpertjes op mijn schoot, op elke knie een; twee gebroeders van vier en drie jaar: „Kom, nu zal Gerard 't eerst een versje voor me opzeggen”, bepaalde ik, en Gerard zei een versje op, snoezig in den toon, verrassend van lieve eenvoudige rijm, van een jongetje dat snoepen wou en leelijk te pas kwam. Toen stamelde Boppie zijn versje en 't was ook erg lief, erg leerzaam — maar er was niets bij te fantaseeren, alles, alles was zoo toebereid, dat ieder woordje, iedere zinswending klaar als glas was.

„Dat pleit voor de versjes”, zult ge zeggen. „Want we moeten de kinderen nooit iets leeren of vertellen, dat ze niet begrijpen kunnen — dat 's natuurlijk dwaas.”

Ja, gij opvoedkundigen, in de theorie hebt ge gelijk! 't Lijkt dwaas, een kind iets voor te zeggen, dat 't niet begrijpen kan.

De een of ander zal wel met redenen omkleed komen beweren, dat 't hoogst nadeelig is. — Doch de praktijk vertelt U van kinderen, die de oude deuntjes als: voedend koren in hun naar poëzie-hunkerende ziel hebben opgenomen. Zou de praktijk U ooit vertellen van een kind dat er werkelijk schade van heeft geleden?

Gerard en Boppie konden geen andere deuntjes, en ook Willie niet, die een kinderjuffrouw heeft, en geen van de andere kleintjes, die ik zoo nu en dan bij me heb.

Ze kennen wel keurig in-elkaar-gezette versjes — ze hooren hun moeder wel voorzingen de Miniatuurtes van Rennes. — Denkt ge werkelijk, dat al deze versjes en liedjes hun waard zijn, wat mij mijn oude deuntjes

waren — deze versjes, die niets aan de fantasie overlaten — die *alles, alles* zeggen? Voltaire heeft gezegd: „L'art d'être ennuyeux, c'est de tout dire,” en hij heeft daarbij stellig niet aan kinderpoëzie gedacht, maar ik wil 't er dan toch maar van toepassing op maken.

Denkt ge, dat Gerard en Boppie en Willie en al die lieve kleintjes later met zooveel innig genot aan hun versjes uit hun kindertijd terugdenken, meent ge, dat zij er zich een Paradijs uit opbouwen, waar hun zieltje kan baden in den droom van poëzie?

Geloof ge, dat ze „klein Jantje, die uit visschen ging”, zoo lief krijgen, als ik mijn „pierewiet, die in 't woud liep, waar alle vogels van goud waren?”

Lieve Hemel, ze gaan dagelijks uit visschen zooals klein Jantje en eens per jaar stellig loopt hun vischpartij af als bovengenoemde.

Geloof ge, dat „kleine Dolly, die daar onder den boom zit” hun zooveel belangstelling inboezemt als mij de „witte zwanen, zwarte zwanen, die naar Engeland wouwen?” Zij vinden onder een boom zitten heel doodgewoon, en dat je er droomt, dat begrijpen ze niet; doch nu op eene andere wijze, dan ik het niet-begrijpen bedoel, nl. ze gelooven 't niet. Ja, je zult daar onder een boom stil blijven droomen, als je er rondom kunt buitelen.

En „die drie kleutertjes op 't hek” wel, die interesseeren hen nog minder. Want nou vraag ik je, wat is daar nu aan, op een hek zitten? Kinderen zitten meer op een hek dan op stoelen, dat zie ik aan Gerard en Boppie, en dan rollen ze er nog met een harden smak af onder luidruchtig toegeschied van moeders en juffrouwen — zoo belangwekkend doen de „miniatuur-kindertjes” nog niet eens —.

Al meermalen heb ik gemeend, dat er een leelijk grootemenschenkaraktertrekje schuilt in gansch de mooischrijverij, gansch de mooi-dichterij, mooi-componeerderij, mooi-zingerij voor kleine kindertjes.

Want zij, die aan 't componeeren en dichten gaan voor kleine kinderen, willen toch den lof der grooten niet missen — en ze maken 't zóó, dat wij grooten 't prachtig zuiver, gevoelvol vinden, „in den rechten kindertoon —”.

En zij, die jonge moedertjes 't vertellen willen besparen — hoe kun je, als moedertje, vóórlezen aan een klein kind — ze willen wel zóó schrijven, zoo illustreeren, dat de grooten oog hebben voor 't echt artistieke. dat in alles spreekt, ze willen wel graag bewonderd worden, ook nog om „den kindertoon, waarin alles gehouden wordt”.

En zij, die de kinderen mooi voorzingen, ze willen wel zelve tegelijk genieten van hun zang — want voor je eigen is 't toch wel prettiger, met een mooie, goed geschoolde stem het waarlijk betooverende kunststukje voor te dragen: „Wat zit onze Dolly daar onder dien boom —” dan de oude monotonen wijsjes te neurien: „Er liep een pierewiet al door het woud en al de vogeltjes die zijn van goud —”.

Ja, al dat geschrijf, dat gecomponeer, dat gezang,

't is voor de grooten zelf heel, heel aardig — maar we
onthouden de kleintjes den schat van poëzie, den schat
van herinneringen, dien wij opdeden door de oude deuntjes!

Mochten mij ooit kleine kindertjes worden toevertrouwd
om die groot te zien worden, dan zal ik ze de oude,
oude deuntjes voorzingen, die mijn grootmoeder van
haar grootmoeder en mijn oud-tante van *haar* oud-tante
heeft geleerd; dan zal ik voor hun geestjes tooverpaleizen
bouwen, paleizen, geheimzinnig als oude ruïnen bij
maneschijn, weelderig als weelderige vrouwenvertrekken
ontzaglijk van uitgestrektheid als Memphis' Labyrinth.